

פרוטוקול מס' 88

מישיבת ועדת העבודה ביום ד' ו' בכסלו תשל"ה - 20 בנובמבר 1974 בשעה 8:30

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:

ש. ארבל-אלטזולינו - יו"ר
א. אנטבי
פ. גרופר
ל. דיציאן
י. דרניצקי (יורדין)
מ. ורטמן
א. לין
ח. שמעוני

מוזמנים:

מר ע. סיון
מר בן-חורין
מר מ. לויין
גב' נ. שמאי
אלוף-משנה זאבי
סגן-אלוף הרסקו
רב-סרן כספי

- סנכ"ל המוסד לביטוח לאומי
- המוסד לביטוח לאומי
- המוסד לביטוח לאומי
- המוסד לביטוח לאומי
- ראש אכ"א פרט
- אגף כח אדם במטכ"ל
- הפורקליטות הצבאית הראשית

מזכיר הוועדה:

י. שומרון

רשמה:

מ. הלנברג

סדר-היום:

1. תקנות בדבר תשלום תגמולים למשרתים במילואים -
חוק שירות מילואים (תגמולים), תשי"ט-1959
2. פיצויי התייקרות.

- 451 -

(נתקבל ק"מ 11.12.74)

תקנות בדבר תשלום תגמולים למשרתים במילואים -
חוק שירות מילואים (תגמולים) תשי"ט-1959

הינו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה.

סד. מ. לוי:

מדובר בתיקון של תקנות שהותקנו בשעתו, תקנה מס' 8, הבאה מכח סעיף 6 הקובע כי, שכר עבודתו של עובד ייקבע לפי שכרו הממוצע שקדם ליום שירותו במילואים, לפי חישוב רבע שנתי, "אולם רשאי שר העבודה, באישור ועדת העבודה של הכנסת, לקבוע נסיבות מיוחדות שבהן ייחשב השכר לפי ההכנסה שהיתה לעובד בחודש שבו שירת במילואים אילו לא שירת ואילו עבד". כאמור, מכח סעיף זה שבחוק הותקנה בשעתו תקנה מס' 8, שרצוננו להרחיבה ולהעמידה על בסיס יותר איתן.

מה אומרת היום תקנה מס' 8? - לענין סעיף 6 לחוק ייחשבו כנסיבות מיוחדות -

(1) עבודה רצופה בתכוף לפני השירות במילואים, אם נתקיימו בעובד שניים אלה:

(א) לא מגיע לו שכר עבודה בעד שלושה חודשים מלאים ברבע השנה שקדם לשירות המילואים;

(ב) עבד ברבע השנה שקדם לשירות במילואים פחות מששים יום ולא מגיע לו שכר בעד שלושה חודשים מתוך ששה החודשים שקדמו לשירות;

(2) קיום חוזה עבודה שנערך לפני תחילת שירות המילואים להתחלת העסקתו של עובד בעת היותו בשירות, אם נתקיימו שניים אלה:

(א) לא היה עובד או עובד עצמאי ברבע השנה שקדם לשירות;

(ב) בתכוף לאחר גמר השירות עבד על-פי החוזה חודש ימים לפחות.

הגענו למסקנה שסעיף 8(1) (א) מיותר, והוא מכוסה על-ידי הנאמר בסעיף 8(1) (ב), ולפיכך אנחנו מציעים שבמקום תקנה 8 לתקנות שירות מילואים (תגמולים), תשכ"ז-1967 יבוא:

8. לענין סעיף 6 לחוק ייחשבו כנסיבות מיוחדות -

(א) (1) עבודה רצופה בתכוף לפני השירות במילואים, אם עבד העובד ברבע השנה שקדם לשירות במילואים פחות מששים יום ולא מגיע לו שכר בעד שלושה חודשים מתוך ששה החודשים שקדמו לשירות;

(2) קיום חוזה עבודה שנערך לפני תחילת שירות המילואים להתחלת העסקתו של עובד בעת היותו בשירות אם לא היה עובד או עובד עצמאי ברבע השנה שקדם לשירות.

ובלבד שתוך חודשיים בתכוף לאחר גמר השירות במילואים עבד העובד האמור בפסקאות (1) או (2) חודש ימים לפחות.

א. לוי: מה יהיה הדין כשאין קריטריון לחשב את שכר העבודה, כשאין מבחן של העבר

מפני שהאיש היה עובד ארעי?

סד. מ. לוי: גם לעובד ארעי יש הכנסת.

א. לוי: אני מתייחס לאפשרות שאדם איננו עובד באופן קבוע במקום עבודה. נביח שאדם מתפרנס מעבודת דחק, איך יהיה החישוב של שכרו?

קר ס. לוי:
יש מינימום של 55% מהשכר הממוצע. אדם שהפסיק להיות עובד שכיר תוך חודשיים ימים, מחשבים את השכר לפי מה שהרויח לפני הפסקת עבודתו.

יש אנשים שלא עבדו לפני צאתם למילואים, אבל היה בידיהם חוזה עבודה לפיו היו צריכים להתחיל לעבוד בעת שנקראו למילואים, ברור שבמקרה כזה מוצדק חישוב השכר לפי חוזה העבודה ולא לפי העבר, אלא שכאן יש סייג - "ובלבד שתוך חודשיים בתכוף לאחר גמר השירות במילואים עבד העובד האמור בפסקאות (1) או (2) חודש ימים לפחות."

א. לוי: בשביל מה זה טוב?

קר ס. לוי:
זה סייג. בתקנה הקיימת מדובר על חודש בתכוף לאחר גמר השירות, ואילו אנחנו מציעים להאריך את התקופה לחודשיים לאחר גמר השירות, שבחודש מהם לפחות עבד האיש. סייג זה בא כדי למנוע הסכמים שעלולים להיות פקטיביים. עלול לקרות שסטודנט, למשל, לא עבד ומביא חוזה עבודה פקטיבי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אינני יכולה לקבל זאת. קיבלתי מכתבים מאנשים שעבדו במשך שבועיים לפני המלחמה, יצאו לשירות ואחר-כך לא היתה להם עבודה. אתם באים להכיר בקיום של חוזה עבודה רק אם תוך החודשיים שלאחר השירות עבד האיש חודש ימים, ואם הוא לא עבד - האם הוא לא יקבל מאומה? קחו לדוגמה את האנשים ההגונים ולא את המנסים להערים.

א. לוי:
אני רואה לנגד עיני את התקופה הקשה שאנחנו עלולים להכנס אליה. תארו לעצמכם חיילים שהיה להם הסכם עבודה או הסדר עבודה עם מפעלים. לפי הערכת עלול לקרות שיהיו צמצומים במקומות עבודה, ערכו של החוזה לא יהיה חשוב, והם לא יוכלו לעבוד. מה יהיה דינו של אדם שהיה לו חוזה עבודה, יצא למילואים, המפעל אחר היה לו הסכם צמצם את פעילותו או פשט את הרגל, והחייל איננו יכול להתחיל לעבוד.

קר בן-חורין:
מקרה של אדם שצריך היה להתחיל לעבוד ביום בו יצא למילואים איננו שכיח.

אלוף-משנה זאבי:
אני מבקש הבהרה למה מצא המוסד לביטוח לאומי להרחיב את הסייג הזה.

קר ס. לוי:
מי שלא עבד יש חישוב של מה שהיה משתכר בזמן שירותו במילואים. מי שעבד פחות טשטים יום אמרנו שבדשותו לבחור גם בין מה שהיה משתכר אלמלא יצא למילואים. יש שבאים וטוענים שעבדו יום או יומיים בשכר של 100 ל"י ליום ומבקשים שהחישוב ייעשה לפי זה, זה נראה לנו כמוצאם ביותר. לגבי מי שאיננו מוכיח שהוא שייך לציבור העובדים - ייעשה החישוב לפי התחשיבים הקיימים לציבור העובדים. אם העובד טוען שעבד מספר ימים לפני צאתו למילואים ועבודתו נמשכה גם אחר-כך - לפחות חודש תוך חודשיים לאחר גמר השירות - החישוב יהיה לפי שכרו.

אלוף-משנה זאבי:
אני מבין שאתם מבקשים לדעת מה תהיה משכורתו של מי שעבד יומיים - שלושה לפני שיצא לשירות מילואים, אחרי שישתחרר וישוב לעבודה. אתם מבקשים שקודם כל יתחיל לעבוד ואחר-כך תשלמו לו לפי מה שישתכר, אבל בינתיים אין משלמים. מצבנו כיום איננו מבטיח את מקום העבודה הקודם ואת ההכנסה הקודמת, אלא הכנסה נמוכה יותר - והתשלום יהיה לפי הסכום הקטן יותר.

קר בן-חורין:
רצוני להדגיש כי הסייג הזה, בדבר עבודה במשך חודש אחרי גמר השירות נדרש על-ידי המעבידים והעובדים. ההקלה שאנחנו באים להציע עכשיו היא בדבר הארכת התקופה בה יתחיל האיש לעבוד - תוך חודשיים ולא בתכוף לגמר השירות.

מר בן-חורין:

נניח שאיש מוכיח שעבד חמישה ימים, הפסיק את עבודתו וכעבור יומיים יצא לשירות, אין אנחנו מחלקים את חמשת הימים לחמישה, אלא לתשעים. כאמור, הקלנו בענין החוזה, ויש הענין של הוכחת השתייכות לציבור העובדים.

א. לין:

כיצד אתם מבקשים שאדם ימתין חודשיים עד לתשלום?

מר ע. סיון:

כאשר מדובר על תשלום מינימום, אין צורך בסחבת של חודשיים.

מר מ. לוין:

יש תקנות שאינן טעונות אישורה של ועדת העבודה - איך לחשב תגמולים בכל הנסיבות. בעת ובעונה אחת עם תקנות אלה נפרסם תקנות אחרות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אתם מדברים על קיום חוזה עבודה שנערך לפני תחילת שירות המילואים להתחלת העסקתו של עובד בעת היותו בשירות - מה זאת אומרת בעת היותו בשירות?

מר מ. לוין:

החוזה נערך לפני שהתחיל לשרת והוא נקרא למילואים יום או שבוע לפני התחלת עבודתו. בסעיף קטן (1) מדובר על מי שעבד, ובסעיף קטן (2) - על מי שיש לו חוזה עבודה ועדיין לא עבד בכלל. לדוגמה: אדם סיים לימודיו וערך חוזה להתחיל בעבודה, אבל בגלל השירות לא יכול היה להתחילה. יש המשרתים במילואים והממלאים אחרי התנאי הזה.

א. לין:

איזה אחוז הם מהרוויים?

מר ע. סיון:

מדובר בעיקר על סטודנטים או אנשים מחוץ-לארץ.

מר בן-חורין:

הסטודנט מקבל תמיד את המינימום.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אבל לשם מה מובאת אלינו ההצעה?

מר בן-חורין:

אם זה לא יהיה לא נוכל לשלם.

מר ע. סיון:

ההקלה העיקרית היא בכך שהיום חודש העבודה הוא תוך חודשיים מיום השחרור ולא מיד עם השחרור. יש סטודנטים המחפשים דרך למצוא פיקציה. תשלום המינימום הוא גבוה למדי ונקבע עקב המלחמה. הסטודנטים אינם מקופחים בשיטה הנוכחית.

פ. גרופר:

אם מדובר על פיקציה והונאה, אני מניח שמספרם של אלה איננו גדול ולא מדובר על עשרות אלפים. אם בחורים נהנים לפנים משורת הדין, זה לא נורא.

גם החלוקה לשני חלקים איננה נראית לי: קודם חלק מן התשלום, ואחרי המצאת הניירת - את היתרה. אני סבור שהתשלום צריך להעשות בבת-אחת.

מר ע. סיון:

לפי מה נשלם?

פ. גרופר:

לפי ההסכם.

א. לין:

בנסיבות שאנחנו חיים בהן ועלולים להקלע אליהם, המגמה של המדינה צריכה להיות להקל על חיילים שיהיו בנפש חפצה כשהם הולכים לשירות. מילואים. אני מבין שמי שהיה לו הסכם והלך לשירות ולא הוכיח שעבד, יקבל לפי המינימום ואחר-כך ישלמו לו את היתרה, ולדעתי זו דרך הגונה. אבל כשאני רואה את הפקידות בסניפים אני נוכח לדעת שהפקידות הנמוכה מפרשת לא לקולא את החוק, וזה כאשר המגמה היא לפרש לקולא.

שמעתי בחיפה שכבר היום נותני העבודה מעדיפים פועלים ערביים על-פני פועלים יהודיים, מפני שהערבים אינם מוזמנים לעתים קרובות לשירות מילואים. דבר זה מהווה לא רק פגיעה בחיילים שלנו, אלא הוא גם יוצר מתיחות בין יהודים וערבים, ודבר שאיש איננו מעוניין בו. אני סבור שעלינו למצוא דרך שחיילים שהיו להם הסדרים או חוזים, ויוכיחו זאת מיד עם השחרור, יקבלו תשלום בהתאם להסכם. אם יתברר שהם עובדים לפי הסכם אחר, אז המצב הוא שונה.

ה. שמעוני: איך אפשר לברר זאת?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: מי שהולך למילואים מקבל על כך הודעה מוקדמת של חודש - חודשיים, והחובה בעשה לפני אותו איש יוצא למילואים, והוא אפילו הספיק לעבוד לפיו. אני לא מתארת לעצמי שמי שמקבל הודעה לשירות מילואים הולך יום קודם לחתום על חוזה פקטיבי. אני מוכנה לחשוב שנכון לפסול חוזה שגעשה יום קודם היציאה למילואים.

א. לין: אני מבין שבמקרה של חוזה מדובר בעיקר בסטודנטים. אנחנו צריכים לזכור שסטודנטים כאחוז מכלל המועסקים הוא קטן, אבל ביחידות המשקל האיכותי שלהם נסדר לא לפי האחוז שלהם ביישוב. אותם סטודנטים בקראים לשירות ממושך יותר מפני שבדוג המקרים הם משרתיים בתפקידים אחרים. הצעתי שנמצא פתרון לגבי התקופה של חודשיים, שנסתפק בהנחיה שתורד על-ידי המוסד לביטוח לאומי לפקידות בסניפים, שבמקרה כזה ישפטו לקולא.

ל. דיציאן: מדובר על סגירת פרצה, אני מבקש לדעת על כמה מקרים מדובר?

מר ס. לוי: כיום, לפי התקנות הקיימות, מספר המקרים הוא מועט מפני שבתקנות עצמן ישנה הוראה המסייגת פחות או יותר את המקרים. העובדה שהאיש צריך לעבוד חודש ימים היא בעצמה סייג. היום אין הרבה מקרים, הכנסנו את הסייג כדי להקטין את המספר.

אפשר להורות לפקידות שתנהג בצורה ליברלית, לפי בית הלל ולא לפי בית שמאי, אבל נראה לי שכדאי ורצוי שתהיה דרך לפיה אפשר יהיה לבחון דברים לאמיתותם, מפני שהדברים נוגעים לציבור שאחידים עלולים לפרוץ את הגדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: איך הם פורצים את הגדר?

מר ס. לוי: אין אנחנו משגיט דבר לגבי אלה שלא התחילו לעבוד. אנחנו מדברים על אלה שעבדו פחות מששים יום ובתקופה של ששה חודשים לא היה להם שכר של שלושה חודשים. ואנחנו מדברים על מי שעבד חודש מתוך חודשיים אחר השחרור. מה המקרים הבודדים שנתקלנו בהם? היה מקרה שסטודנט הביא אישור ממרצה שעשה עבודו עבודה במשך יומיים וקיבל תמורתה - 260 ל"י ועל סמך זה ביקש תשלום בתקופת השירות, אף-על-פי שזה היה כל שכרו במשך שלושה חודשים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: במקרה כזה לא מדובר על חוזה. זו דוגמה לא טובה.

מר ס. לוי: במקרה שמדובר על חוזה שלא הופעל קובעת עובדת העבודה חודש מתוך חודשיים אחרי השירות. לגבי מחוסר עבודה יש הוראה מפורשת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אתם חוששים מחוזה פקטיבי ואני מבקשת לדעת איך לדעתכם אפשר להשתמש לדעה כשמדובר על חוזה עבודה?

סד ס. לוי:

ניקח לדוגמה סטג'ר הנא וטוען: יש לי הסכם עם עורך-דין שהבטיח לי מקום עבודה אצלו, אלא שאחרי השחרור מתברר שאותו סטג'ר לא התחיל לעבוד. הוא הועסק לפני השירות כסטג'ר אצל אותו עורך-דין, אבל לא חזר אליו, לכן נקבעה התקנה בדבר חודש עבודה.

יש גם כאלה הטוענים שהשתכרו - 100 ל"י ליום, אלא שהיתה זו עבודה מקרית. אנחנו אומרים שסכום זה יהווה בסיס לתשלום אם אותו איש ישתלב במערכת העבודה בשונו מן המילואאים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אין ספק שעלינו למנוע זיוף ודמאות, אבל עד כה לא שוכנעתי מטה ששמעתי.

אלוף-משנה זאבי:

אנחנו מתמקדים ומדברים על סטודנטים, שהם חלק מאוכלוסיית המשרתים במילואאים, ויש להם ביטוח כסטודנטים. כעיקרון, אנחנו לא צריכים לראות את הבעיה כבעיה של סטודנטים, אלא עלינו לראות את הבעיה של אוכלוסיית המשרתים במילואאים. אנחנו פוגעים בעיקרון שהיה קיים לגבי תשלום קרן השוואה כאשר שלמו לפי הכנסתו של האיש לפני יציאתו לשירות. מבחינה כלכלית אנחנו הולכים לא לשיפור. יהודי שעבד והשתכר - 80 - 70 ל"י ליום, יצא למילואאים והצליח להשיג שוב עבודה, עבד שבוע - שבועיים ושוב גוייס, משתחרר ומשיג עבודה בשכר של - 40 ל"י ליום בלבד, האם יקבע לו תשלום לפי - 40 ל"י?

לפי התקנה שהיתה קיימת בעבר, הטייג לא התייחס לשכירים אלא אך ורק לאותם אנשים שעשו חוזים לעתיד ולא התחילו לעבוד לפי החוזה - לגביהם זה סביר. לגבי העובדים - אני לא חושב שאפשר לתת הוראות סיבה ליות אדמיניסטרטיביות להקלה. אני לא חושב שצריך להתקין תקנה כשאינן כוונה למלא אותה. למה נסמוך על כך שפקידים יפרשו לקולא תקנות שלא תהיינה ברורות?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אין ספק שצריך לסתום פרצות הקוראות לצנב, אבל מה היו המקרים שגרמו לכך

שתתקינו תקנות כאלה?

סד בן-חורין:

הנושא מחולק לשניים: מי שיש לו חוזה ולא עבד, ומי שעבד ולגביו אפשר לעשות חישוב. אבל יש אנשים שיתקשרו בחוזה ויוממים אחד-כך יצאו לשירות מילואאים. אנחנו אומרים שאת אלה צריך לפצות, ואם מדובר בחוזה - צריך לשלם לפחות לפי מה שהיה בחוזה. כאן באה המועצה הציבורית וכבלה את ידינו, והיא היתה זו שקבעה את החודש של העבודה אחרי השחרור. לנו לא איכפת שיוסר העניין של החודש.

כיום, לפי חוק שירות מילואאים, אנחנו צריכים לקחת בחשבון שכר של שלושה חודשים לפני השירות. החוק קובע שמי שעבד חמישה ימים מתוך שלושת החודשים, צריך לחלק את שכרו זה לתשעים יום, וזה אבסורד, קרה שאנשים באו וטענו: כל הזמן לא עבדתי, אבל אחרי שהתחלתי סוף סוף לעבוד, עבדתי חמישה ימים ויצאתי לשירות מילואאים. אלמלא יצאתי לשירות הייתי מקבל שכר עבודה מלא. באו ואמרו לנו: אם עבד אדם חמישה ימים רצופים עד לצאתו למילואאים והוציאו אותו ממקום העבודה, שכרו יחולק לחמישה. כאן נכנס העניין כאילו אפשר לדמות. יכול לפי זה סטודנט או סטג'ר להביא אישור על עבודה לפי שכר מסויים, אפילו אין בדעתו להמשיך לעבוד אחרי גמר שירות המילואאים.

ל. דיציאו:

האם שולם בשבילו הסכום הדרוש לקרן ההשוואה?

אלוף-משנה זאבי:

אני סבור שאם החישוב הוא ממוצע של שלושה חודשים, איש המילואאים יוצא מקופה. לדעתי, החישוב צריך להיות לפי השכר בחודש האחרון.

ח. שמעוני:

ומה יהיה המצב אם באותו חודש שולמה תוספת יוקר?

לאחרונה נתקבלה תקנה שבתגמולי סילואים
טובאת בחשבון תוספת היוקר.

מר בן-חורין:

בתקנות אין מלה לגבי חקלאים עצמאיים.
יש לגביהם סידור.

א. אבטבי:

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מערער על הסידור. אני מציע שלחקלאי
ישולם לפי השומה האחרונה שהצהיר עליה.
של שנת 1970. לא יתכן שחקלאי לא יקבל
דבר. לפי הסידור האחרון הוא לא מקבל דבר.

א. אבטבי:

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

קיבלתי שני מכתבים מחקלאים, פניתי
למוסד לביטוח לאומי, אלא שתשובתם
איננה מספקת אותי. יכול להיות שמדובר במקרים חריגים, אבל צריך לתת
עליהם את הדעת ותשובה שתביח את הדעת. אני מבקשת שאנשי המוסד לביטוח
לאומי יבדקו שוב סוגיה זו.

אני מבקשת שלקראת הישיבה הבאה יבואו
אלינו אנשי הביטוח הלאומי עם דברים ברורים של מה שהם רוצים, כי מה
שמוצע בתקנות זה לא מה שהוסבר. לפי ההסבר של מר בן-חורין מדובר לא
על חוזה מיוחד.

יכול להיות שצריך היה ללכת לפתרון
על-ידי תיקון החוק ולא על-ידי תקנות. מכל מקום, לא ברור לי מה רצו
לשפר.

אני מבקש שהישיבה הבאה תתקיים לאחר
שנהיה מוכנים לה.

מר ס. לוי:

בבקשה.

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

פיצויי התיקרות

ביקשתי שנשמע היום פרטים על פיצויי
ההתיקרות, מה בועת אנשי המוסד הלאומי

הי"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לעשות ומה הצעדים שנעשו.

זו הישיבה הראשונה שמר סיון משתתף
אתנו כמנהל המוסד לביטוח לאומי. עד כה הוא הופיע בוועדה כנציג משרד
האוצר. בשם חברי הוועדה ובשמי רצוני לומר: מר סיון, אתה נכנסת לתפקידך
בתקופה קשה אבל רצוני לקוות שתדע להשכיל ולנצוט את עניני המוסד לביטוח
לאומי והמדיניות שלו בצורה כזו שתוסיף למוסד ולקידום העניינים שהוא
עוסק ומטפל בהם, ולהרחיב אותם ענפים הקיימים במסגרת המוסד - להרחיב
את התחיקה הסוציאלית, להרחיב זכאותם של המבוטחים, לחתור לכך שניתן לא
רק בכסף אלא גם שירותים שווי כסף. הגיע הזמן שגם המוסד לביטוח לאומי
יתחיל לחשוב בקטיגוריה זו. מי שהצד הכספי היה נהיר לו מאד, בוודאי
ידע לשלב גם את הצד האידיאולוגי בעניני המוסד לביטוח לאומי. כולנו
מאחלים לך הצלחה.

תודה. אני שמח להופיע בפני הוועדה
כמנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, אם כי
ההופעה בוועדה איננה בבחינת נושא חדש עבורי.

מר ע. סיון:

לא אפנס לפרוגדמה שאני חושב לעבוד
לפיה, לא לשם זה הוזמנתי לישיבת הוועדה היום, אבל אציין רק שנדמה
לי שבנושא הקיצבאות השונות, המוסד לביטוח לאומי, ביחוד בשנתיים
האחרונות, התקדם בצורה יפה מאד. הייתי אתמול בטניף דמלה, נפגשתי
עם העובדים בשדה והם טפרו לי שזקן במשפחה משמש היום מקור גאווה
למשפחה ומקור סמכות, תודות לשינויים האחרונים שחלו בקיצבאות והוא
תורם כיום לכלכלת המשפחה ואיננו מהווה עול. אני חושב שמצב כזה הוא
תעודת הכבוד החשובה ביותר להישגים שהושגו בתקופה האחרונה.

מי הוא זקן?

י. דרניצקי (יודין):

מי שמקבל קיצבת זיקנה.

מר ע. סיון:

האם אתה מתכוון לכל מקבל קיצבה או למי שפרש מן העבודה ומקבל קיצבת זיקנה

י. דרניצקי (יודין):

מקנות שונים.

אני מדבר על זקן המקבל הקצבת זיקנה והטבה סוציאלית, ואולי אפילו לא עבד

מר ע. סיון:

בעבר.

קיים לפעמים מצב שאנחנו מטפלים בנושאים שגם משרדים אחרים עוסקים בהם, מנסים למלא פרצות של מוסדות אחרים בשטח השירותים בעין, שקשה להשיג בהם הישגים, להגיע לשירות בית טוב, לשירות קהילתי טוב. זה דבר מורכב וקשה. הוא מורכב לא רק מבסוף אלא מכח אדם. נבסה להתקדם בנושא זה וכשתהיה לנו הצעה מסויימת נביא אותה לפני הוועדה.

ולנושא שלנו היום: התארגנותנו נוכח

החלטת הממשלה במוצאי-שבת על הפחתה בסובסידיות ופיחות הלירה. הממשלה החליטה עוד באותו לילה לשלם מקדמה בשיעור של 25 ל"י לנפש לזקנים הזכאים להטבה סוציאלית והחל מן הילד השלישי במשפחות מרובות ילדים. זו מקדמה על ההתייקרות. באותו מוצאי-שבת התקשר אתי אחד השרים ושאל אם הממשלה יכולה להחליט שהמוסד לביטוח לאומי ישלם את המקדמות האלה מיד. תשובתי היתה, שאם רצוני לתת לו תשובה כנה הרי היא שלילית, כי ימים ספורים קודם נערך החישוב לחודש נובמבר, אבל אמרתי שאני שם את נפשי בכפי ומסכים שההלם שהיה בהתייקרות לחלק מן המשפחות הוא כה גדול עד שבניגוד לעבר צריך לתת פיצוי מיד. ואמנם, אספנו את עובדי המוסד ודיווחנו לממשלה שנוכל לעמוד בהתחייבות הזאת ולשלם. זה הישג שלפעמים קשה להעריך אותו אבל כשזוכרים שמדובר בהרבה מאד אלפים של תשלומים לחודש מתקבלת מסמעות אחרת. עכשיו אני יכול להגיד שהתשלומים מתבצעים. הגענו לכך שהקיצבה פלוס ההטבה הסוציאלית מגיעה כיום לסכום של 630 ל"י לחודש לשת' נפשות, 412 ל"י - לנפש אחת, וזקנים עם תלויים נוספים - 989 ל"י לארבע נפשות. למשפחה מרובת ילדים אשר זכאית גם לתוספת קיץ, התשלום למשפחה עם ארבעה ילדים הוא 399 ל"י, ולמשפחה לה ששה ילדים - 570 ל"י, לא כולל שני הראשונים. סוכם שגם עבור הילד הראשון והילד השני תשלום מקדמה של 15 ל"י לכל אחד מהם.

י. דרניצקי (יודין):

האם יש במוסד לביטוח לאומי

נתונים באיזו מידה פגעו ההתייקרות

בטל המזונות של משפחה ממוצעת? הייתי מודה אם אפשר לקבל נתונים על כך.

מר ע. סיון:

החודש תקבלנה המשפחות סכום של 75 ל"י

בגלל ההפרשים מחודש אפריל. היום אנחנו

נותנים סכום של 25 ל"י לילד לחודש.

אם כן, לילד הראשון והשני אנחנו נותנים

סכום של 15 ל"י לחודש לכל אחד מהם, לגכים 25 ל"י לנפש, ומשפחה עם

שני תלויים נוספים - 100 ל"י לחודש. יש נפגעי עבודה שאינם מגיעים למינימום, וגם להם העלינו את התשלום.

ללא תאום עם הפיחות פרקנו את הקובץ

כיהם למשפחות מרובות ילדים. נעשתה עבודת בזק, שנסתיימה אתמול, והקובץ

הופץ על-מנת להעביר אליהם תשלום בחודש דצמבר במקום התשלום הדו-חודשי.

אם כן, בחודש דצמבר נשלם למשפחות את הקיצבה של סוף דצמבר פלוס המקדמות.

אותן משפחות שלא תיכללנה בתשלום זה תקבלנה תשלום מיוחד עשרה ימים אחר-כך -

גם את התשלום הדו-חודשי וגם את המקדמה.

יש ועדה המורכבת מהסדרות העובדים,

נציגי הממשלה - משרד האוצר, משרד הסעד וכאלה שדבר הלל ביקש למנותם,

ואנשי האוניברסיטה העברית, והיא מנסה לעשות שני דברים: קודם כל לאמוד

את ההתייקרות שבשטח במהלך החודש וכן את ההתייקרות הצפויה בגלגול השני

והשלישי, זאת אומרת, בחומרי גלם ותשומות אחרות שיגרמו להתייקרות נוספת

בעתיד, מכיוון שההצעה שלנו היא לפצות משפחות אלה לא רק בעד ההתייקרות

הראשונה אלא גם בגלל התייקרות נוספות בעתיד.

ביקשנו מאנשי הלשכה המבכזרת לסטאטיסטיקה שיעשו סקר, ב-20 בחודש וב-30 בחודש, כדי ללמוד מה היא ההתייקרות בפועל במוצרים הרלוונטיים. נקבל את התוצאות תוך יומיים - שלושה.

אשר לשיטת הפיצוי המוצע למשפחות מרובות ילדים, קשישים ואוכלוסיה אחרת. אנחנו רוצים לעבוד על סלים ספציפיים לאותן אוכלוסיות שאנחנו עוסקים בהן כמו משפחות מרובות ילדים וקשישים, שמרכיב המזון בסל שלהן גדול מהסל הממוצע. שיטת העבודה היא למצוא בסלים הספציפיים האלה את אומדן ההתייקרות.

שיטת הפיצוי כפי שהיתה נהוגה עד כה היתה פיצוי האוכלוסיה בעקבות ההתייקרות. אם נניח שההתייקרות החזויה היתה 20%, השיטה שהיתה נהוגה עד כה קבעה שהקיצבה לילד הרביעי, החמישי והשישי הועלתה באותו שיעור. בוועדה מסתמנת דעה, אינני אומר שהיא על דעת כל החברים, שבגלל ההתייקרות הודיפה והעיכוב בתשלום תוספת היוקר, חובה להעלות את הקיצבה לילדים במה שאנחנו מעריכים כסל המינימלי עבורם. המטלה בהחלטתה הראשונה לקחה בחשבון הערכה של התייקרות צפויה.

אם בוועדה תתקבל הדעה שאנחנו חייבים לפצות עבור כלל ההוצאה לילדים, נדמה לי שהפיצוי יהיה יותר גדול.

אם העמדה שלנו תתקבל בוועדה, אני חושב שהילדים וגם הקשישים, ובהתאם לכך גם קבוצות אחרות, יקבלו פיצוי שיתאים למלוא הצריכה שלהם. אם תבוא הקדמה של תשלום תוספת היוקר, אני חושב שבחודש דצמבר משפחות אלה יוכלו לחזור לאותו סל הצריכה שהיה להם לפני הפיחות ואולי אפילו גבוה יותר כי אנחנו רוצים לתת פיצוי מראש על ההתייקרות שתבוא.

היור"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
האם אתם מתייחסים גם למקבלי שכר מינימום כדי למנוע הגדלת השכבה של נצרכי סעד?

מר ע. סיון:
אנשי המוסד לביטוח לאומי ראו בדאגה את העובדה ששכר המינימום מפגר אחרי המכסות שאנחנו ראינו אותן כמינימום מתאים למשפחה של ארבע נפשות. למעשה הצענו, באופן בלתי רשמי, לראות כאחד הדברים הראשונים מחוייבי המציאות ששכר המינימום יתוקן בהתאם ואז נביא את המשפחות לכך שלא יצטרכו לקבל השלמות להכנסה, שאינן מעבורה.

אחד העקרונות שהיה מוסכם עלינו - שמשפחה ^{לה} שיש/שכר עבודה עבור חודש מלא איננה צריכה להיות נזקקת לתמיכה סוציאלית. דעה זו מקובלת כיום על נציגי ההסתדרות אם כי הם מציגים תנאים מקשים.

ח. שמעוני:
איך אפשר להגיע לכך שיהיה חשבון נפרד בקיצבאות לגבי סל הצריכה של משפחות להן ילד אחד, שניים ושלושה ילדים בעוד שלמשפחות עם ארבעה ילדים ומעלה יש סל צריכה אחר. משפחות בסדר גודל מסויים סל הצריכה שלהן שונה מסל הצריכה שבמשפחות עם פחות ילדים.

מר ע. סיון:
אנחנו מחפשים סלי צריכה ספציפיים ולא סל צריכה ממוצע. אנחנו עובדים על כל קיצבה בנפרד זאת אומרת, של משפחה בה ארבע נפשות, שש משפחות, קשישים וכו'. נמצא את הסל והפיצוי יהיה לאותו סל.

ח. שמעוני:
שר העבודה נתן הוראה לאיחוד הקיצבאות, מה האמת בכך?

מדוע הביטוח הלאומי איננו חושב שילד צריך לשלם גם בתקופת שירותו בצה"ל? חייב בצה"ל מהווה מעמסה על הוריו לא פחות מלפני גיוסו. מדוע נעניש משפחה שהבן שלה הולך לצה"ל?

ל. דיציאן:
האם יש תכנית לתת תוספת גם לאותם ילדים שאינם מקבלים תוספת סוציאלית?

י. דרניצקי (יורין):

מה היא המדיניות של הביטוח הלאומי ביחס לנערים ונערות שבגלל סיבות אלה או אחרות פורשים מבית-הספר, בגילים 18 - 13, שאינם עובדים. האם לגבי אלה התוספת המשתלמת למשפחות נמשכת באופן אוטומטי ואין נסיון לבחון את הקשר בין תוספת כזו ובין אחוז הנוער שאיננו עובד ואיננו לומד.

מר ע. סיון:

הנושא בקשר לילד הראשון והשני הוא אחד הנושאים שמגבילים אותנו לטיפול במצבים של מה שקרה עכשיו לגבי חלק מהאוכלוסייה. המספרים אינם ברורים. יש אומדנים שונים. אני חושב שבשכירים הבעיה פחות חמורה מאשר בקרב העצמאיים. לצערי הרב, נושאים כאלה שהם כבדים אי-אפשר לפתור אותם בעת משבר. צריך להכין את הכלים לפני כן. אין לנו בינתיים פתרון לזה. יחד עם זה יש במוסד החלטה לבצע את המעבר לקליטת הילד הראשון והשני. נדמה לי שאנחנו מתקדמים לאפשרות להביא הצעת תיקון בחוק. אני מניח ששנת התקציב הבאה תהיה שנת התארגנות שבמהלכה, אולי תוך חצי שנה, נוכל לעבור לילד הראשון והשני של עצמאיים, ושנה לאחר מכן הכל יהיה גמור והילד הראשון והשני יהנו מתשלומים ישירים.

אנחנו בודקים לא רק את בעיית הזקנים הזכאים להטבה סוציאלית, אלא את כלל הזקנים. אנחנו כוללים אותם בבדיקה כמו אוכלוסייה אחרת. זה תלוי במנגנונים אחרים, אם מנגנון אחר לא יפצה אותם - חייבים לפצותם. זו דעתנו.

אשר לנוער בגיל 18 - 13 שנשרו ממעגל העבודה והלימודים. הבעיה היא חריפה אבל אין היא מקבלת מסדים הולכים וגדלים. יש לי ספק אם שוט יכול לעזור כאן, אלא יש צורך בטיפול.

אשר לגיל הזכאות: זה ענין שאנחנו דנים בו. ברור לנו שההוצאה עבור ילד מגוייס היא פחותה מההוצאה הנגרמת כשהבן הוא בבית. אנחנו מחפשים דרך לפתור את הבעיה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בתיקון 10 לחוק הביטוח הלאומי תיקנו לגבי השאירים וכל מי שממשיך לשרת בצבא עד גמר השירות מקבלים עבורו. בזמנו הניעה הוועדה את דעתה שימשיכו לשלם עבורם את הקיצבה כל זמן שירות החובה שלהם. הובטח שנושא זה ייבדק. אני רוצה לקוות שהביטוח הלאומי יקח ענין זה בחשבון כי זו משאלה של כל חברי הוועדה. אני מקווה שבקשה זו תיפול על אוזן קשבת.

אני מציעה שאת הישיבה הבאה בנושא זה נעתיק מיום ששי ליום רביעי 4 בדצמבר, כדי שנוכל לקבל דיווח על תוצאות הסקר שמר סיון דיבר עליו.

הישיבה נבעלה בשעה 11.00.

